

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$, an
fl., $\frac{1}{4}$, an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$,
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$, an
4 frcs. 50 cm.
Fieca apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
odată 7 cr., a doua oară
6 cr., a treia oară 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește foiea
să se adreseze la «Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul V.

Blaș 19 Octobrie 1895.

Numărul 42.

Școlile grănițeresci.

I.

Diarele din Budapesta ne-au sur-
prins cu scirea neașteptată, că școlile
susținute din fondul foștilor grănițeri
din regimentul I românesc de graniță
prin o hotărâre preainaltă au fost de-
clarate de școli comunale.

Scurtă și laconică este această scire,
înse ea cuprinde foarte mult.

Ea cuprinde rezultatul unei lupte
de 24 ani dintre diferitele guverne ungare
și dintre reprezentanții legali ai descen-
denților foștilor grănițeri din regimentul
I românesc de graniță cu privire la
caracterul școlilor susținute din fondul
lor pe teritoriul, ce se estinde dela por-
țile de fier până la Brașov.

Noi nu voim, să ne atingem de
preainalta hotărâre, pentru că datorî
suntem, să o respectăm, și pentru că
nu voim, să preocupăm ulterioara ținută
a acelora, cari sunt chemați a-și apăra
instituțiunile culturale create din averea
proprie și câștigate cu sudorea lor și
cu prețul sângelui lor vârsat pentru
tron și patrie.

Suntem înse datorî a descoperi,
pe cât ne este cu putință, natura con-
flictului dintre guvernul ungar și dintre
grănițerii regimentului întâiu, pentru că
este vorba de sôrtea unor școli, cari ne
sunt scumpe, nu numai fiind că sunt
romănesci, ci și fiind că întrînsele își
primesc instrucțiunea și educațiunea
de foarte mulți fii ai bisericii române unite.

Pe baza unui statut aprobat în
tota întregitatea sa prin preainalta ho-
tărâre de dat 16 Martie 1871 s'au în-
ființat mai multe școli centrale grăni-
țeresci, cari erau conduse inmediate din
partea eforturilor alese de descendenții
foștilor grănițeri, ér mediat din partea
unui comitet central ales de adunarea
generală a reprezentărilor foștilor gră-
nițeri.

Comitetul central administra fondul
menit a susține școlile, și despre ad-
ministrarea acesta da samă inaintea
adunării generale. În mâna acestui
comitet era și dreptul de a dispune
asupra școlilor și a face tot, ce afla de
bine pentru prosperarea lor. El insti-
tua învățătoria și esercita dreptul de
disciplină asupra lor. El se îngrija
prin comisarii săi la esamene, ca să se
facă progres în învățămînt. Cu un cu-
vînt în mâna comitetului central era nu
numai averea comună a grănițerilor, ci
și școlile susținute din acea avere.

Comitetul s'a folosit de aceste drep-
turi garantate în statutul aprobat cu
atâta zel și pricepere, încât școlile gră-
nițeresci luaseră un avînt îmbucurătoriu
recunoscut chiar și din partea guver-
nului și a organelor sale, ér Românii
priviau la aceste școli cu mândrie na-
țională și recunoscîntă adîncă față de
ilustrul președinte al comitetului cen-
tral, Baronul Urs, carele a dovedit, că
scie manua nu numai sabia pentru
gloria tronului și a patriei comune, ci

și armele pacifice ale culturii pentru
înaintarea nîmului său.

Guvernele ungare înse nu se bu-
curaū de ceea ce noi ne bucuram, ci
de pe la anul 1871 încôce au cercat tôte
mijlôcele, ca școlile aceste înfloritore
să le schimbe din școli cu caracter de
reuniune în școli cu caracter comunal,
ca astfel totă jurisdicțiunea esercitată
asupra lor din partea eforturilor grăni-
țeresci și a comitetului central să trecă
în mâinile senatelor scolastice comunale
alese de reprezentanțele comunelor po-
litice și în mâna inspectorilor scolastici
și a organelor administrative până sus
la ministeriū tocmai așa, pe cum se
întîmplă acesta cu școlile susținute din
averea comunelor politice. Spre scopul
acesta ministrul de culte făcîut-a fel de
fel de presiuni asupra comite-
tului central și a adunărilor generale
grănițeresci, folositu-s'a de tot felul de
amenințări, și când a vedut, că tôte
aceste nu folosesc, a recurs și la forța
brachială demandînd solgăbirăilor, ca cu
asistența de gendarmi să transpună șco-
lile grănițeresci sub grijea senatelor
scolastice comunale alese de repre-
sentanțele comunelor politice în locul
eforturilor constituite de descendenții
grănițerilor, dar desființate de orga-
nele politice. Înse tôte acestea încercări
s'au frînt de resistința eroică a
eroului dela Lissa, carele spriginit cu
însufletire din partea descendenților
grănițeri a sciut conserva caracterul
școlilor grănițeresci așa, pe cum a fost

Feuilleton.

Sôrtea femeii la Elinii și Romanii cei vechi.

(După Döllinger «Heidenthum und Judenthum».)

(Continuare.)

Romanii încă priviau căsătoria ca o
însoțire închiată pentru a nasce și a cresce
pruncii. Dar la ei căsătoria avea și un anumit
caracter sfînt, ea era o însoțire închiată
pentru întregă viața, pentru comunitatea tu-
turor bucuriilor și necasurilor și pentru conlu-
crare în crescerea pruncilor. Bărbatul nu
reserva nimic exclusiv numai pe sama sa;
împotrivă femeea avea să participe în tôte
bucuriile bărbatului său, chiar și în cele re-
ligiose, adecă în jertfe. Monogamia s'a păzit
ca totă rigorea: ori care altă căsătorie simul-
tană era invalidă, avea după edictul pre-
torului de urmare infamia și se pedepsia ca
adulteriu.

Posiția femeii lângă bărbatul ei era
tîmna și respectată. Ea conducea economia.
Ea comunica liber cu rudeniile sale. Dar
în cazul căsătoriei perfecte și severe, a așa

numitei căsătorii cu „manus“, ea era de tot
atîrnătoare dela bărbatul său, era dată sub
„mîna“ lui, adecă era de totului tot în pu-
terea lui. Căci în timpurile mai vechi domnia
bărbatului în familie cu putere nemărginită.
El avea dreptul preste viață și mörte. El
putea să ucidă îndată pe femeea sa, dacă o
afla în adulteriu. Ba el putea să o facă
acasta, chiar și numai dacă afla, că ea a
beut vin, și despre Egnatru Meceniu se și
dice, că el și-a ucis soția pentru delictul
acasta, și că nimeni un l-a pedepsit pentru
acasta. 1) Numai bărbatul avea proprietate,
și toți cei din familie câștigaū pe sama lui.
Esistaū înse două mijlôce de scutire pentru
femeii în contra unui abus prea esagerat al
acestei puteri: de o parte censura, carea în
Roma cea veche avea scopul de a păzi mo-
ravurile cele vechi, forma și pentru căsătorie
și pentru poziția femeii o auctoritate scutitoare;
ér apoi pe bărbatul îl obliga opiniunea pu-
blică, să-și deprindă iurisdicțiunea asupra femeii
consultînd rudeniile ei, cel puțin când era
vorba de pedepsirea ei cu mörte.

Dar esista deja din vechime și o căsă-
torie, carea avea o formă mai puțin obligătoare,

1) Serv. Aen. I, 737; Plin. 14, 13.

o căsătorie fără „manus“, în care femeea era
scosă de sub puterea bărbatului de domn al
casei și rămânea sub puterea tătâne-său ori
sub tutela rudeiilor sale și în posesiunea
averii sale luându-se afară zestrea. Prin
acasta ea proprie nu era mai liberă, căci ea
rămânea sub puterea de comun tot așa de
severă a tătâne-său ori a rudeniilor sale, și
tatăl ei putea să o pretindă înapoi dela bār-
batul ei și să o despărtescă de el. Dar și
în forma acesta a căsătoriei avea bărbatul
dreptul de a-și pedepsi femeea. Pe la ince-
putul epocii împăraților căsătoria acesta fără
„manus“ era deja mai obicinuită și a scos
apoi pe încetul cu desevarșire din us cealaltă
formă a căsătoriei.

Căsătoria perfectă, adecă cea cu „manus“,
se făcea sau prin „coemptio“, când adecă bār-
batul își câștiga muierea prin un contract
de cumpărare, sau prin „usus“, adecă prin
aceea, că ea a ședut la el un an fără de
înterupere. Dar dacă ea petrecea în fiesce-
care an trei nopți după olaltă afară de casa bār-
batului, atunci îi era asigurată tatălui ei pu-
terea preste fată-sa, și el avea chiar și dreptul
de a-și cere fata înapoi. Vechiul, solemnul
și religiosul mod de a închia căsătorie per-
fectă era așa numita „confarreatio“. Fiindcă

determinat prin statutul dela 1871, și acesta a făcut-o într'un timp, când școlile grănițeresci din Bănat și din districtul Năsăudului se prefăcuseră la insistința guvernului în școli comunale, respective fundamentale, fără de caracter românesc și religios.

Vedând deci ministrul, că tot aparatul puterii de stat nu pôte frânge rezistența grănițerilor, acum în era baronului Bánffy, a faimosului satrap din comitatul Bistrița-Năsăud, a recurs la un alt factor spre a decide lupta în favorul punctului său de vedere relativ la caracterul școlilor grănițeresci. Apucătura acesta a ministrului de culte și instrucțiunea publică a fost încununată cu succes, ér noi stăm îngrijați și întristați pentru viitoriul celor 21 școli, cari erau fala și mândria noastră națională.

Suntem înse mângăiați, că nobilă luptă s'a purtat din partea grănițerilor în contra uneltirilor guvernului, și că ei în această luptă au folosit numai armele adevărului, dreptății și echității.

Exempla trahunt. — În 13 Octobrie a. c. s'a inaugurat în Sibiu în localitățile „Albinei“ institut de credit și economii „Masa studenților“ cu un ceremonial potrivit acestei întreprinderi filantropice de forțe mare însemnătate în prezența fruntașilor români din loc, dame și domni. Am ținut: de mare însemnătate; puteam înse să țin cu tot dreptul: de *nespusă însemnătate*.

Am vădit vre-o doi bătrâni sub durata feștaniei lăcrimând; i-am auzit mai târziu ținând: „Nu cred, că tinerimea de azi, ba întrégă generațiunea nouă, cuprinde însemnătatea acestei binefaceri. Noi bătrâni, copii de țărani și preoți săraci, cari am răbdat multă fómă, pân ce am terminat școlile, — căci pe acele timpuri corbi albi au fost cei din familii mai bune, erau forțe rari „domnișorii“, — ne-am adus aminte de anii tinere-

țelor noastre și ne-am ținut în cugetul nostru: Dómne! dacă am fi avut noi ca studenți numai pânea bună și abundanță gratuit, pe care o vedem la „masa“ acosta, ce fericiți am fi fost. O parte bunicică din generațiunea mai nouă, care a crescut desmierdată prin colecta bătrânilor și cu stipendii înființate tot de bătrâni nu-și dă samă, când pe tot pașul cârtesce asupra bătrânilor.“

„Undank ist der Welt Lohn,“ adause celalalt bătrân; ér eu mestecându-me în vorba lor făcui capet discursului istorisindu-le o întâmplare păstrată de bătrâni.

— Era odată un tiner, care pururea se certa cu tatăl său. Într'una din zile apucând pe tatăl său de gât îl hăți din casă până în curte. Védând vecinii au sărit cu toții într'ajutor void, să-l bată pe ficiorul nevrednic. Atunci tatăl său a ținut: „Dați-i bună pace, dragi vecini, Dumneșeu nu bate cu băta, lumea s'a stricat, nici eu n'am fost în tinerețele mele așa, pe cum au fost „bătrâni“ noștri. Eu încă am hătit odată pe bunul meu tată din odae până în tindă. Fiul meu mă hăti pe mine acuma până în curte, și credeți-mă, ómeni buni, că pe fiul meu îl va hăti fiul său din odae pân la pórtă, apoi îl va arunca la stradă.“

Presidentul institutului „Albina“ făcând într'un lung discurs istoricul înființării aceluși institut, între altele aminti, că „Albina“ la început avuse chiar între Români dușmani. Dacă domnul president Ioan Hanea ar fi fost nițel mai explicit, putea să istorisescă un episod forțe caracteristic, care s'a petrecut în prezența domniei sale, a lui Iacob Bologa, Ilie Măcelariu, Visarion Roman și alți fruntași români, între cari eram și eu.

În anul 1872, când ieșiam cu toții din adunarea constituantă a bancei „Albina“, întâlnirăm pe Șaguna, care întrebă:

„Unde mergeți, mein Schatz?“

„Ne-am constituit într'o societate, vrem, să înființăm o bancă românescă,“ răspuse Visarion Roman.

„Vé faceți de rís, mein Schatz.“

„D'apoi, Escelență, dacă și Sași astfel ar fi vorbit, azi n'ar avé milioane în Sparikassa.“

„Ho, ho, mein Schatz! Alta e Sasul, alta e Românul: Românul nu e făcut pentru bănci.“

Toți s'au privit mirați unii pe alții, s'au depártat fără a dice un cuvânt. Fiesca care își va fi ținut înse în cugetul său: „Escelență, ești incorigibil!“

Revin la „masa studenților“.

Minunat început, numai dacă ar imita și celealalte bănci. Astăzi avem vre-o 40 bănci românesci, cari învîrtesc la an multe milioane. Dacă fiesca care bancă — în porțiune — ar adăposti pe dece tineri, éa suma de 500 de tineri, crescuți fără mari spese din partea părinților.

Cu toate aceste eu din parte-mi țin: E bună „masa studenților“, sunt bune stipendiile și internatele, dar grijea Românilor să fie în prima linie îndreptată spre instruirea țeranului, care e talpa țerii și a némului nostru.

Analfabetul la noi e o teribilă nefericire.

Te cuprinde mila, și te revoltă, când vești, cum îl jăfuesce pe bietul țeran tot mișelul, din cauză că nu scie carte.

În ziua de azi, când un întreprindător din Londra, care are trebuință de o putere electrică pentru a ridica prin ea o greutate de 100 de centenare, dar neputând aștepta trei luni, cât timp se cere pentru a o prepara, comandă din Paris o tablă (eine Platte), pe care se află deja prinsă, adunată aceea putere electrică. Tabla sosesc, specialistul eliberază electricitatea de pe tablă, apoi ridică prin puterea ei greutatea de o sută de centenare. Când lumea oimită asistă la astfel de minuni, să se mai găsescă un popor, a cărui mare majoritate nu cunoșce „buchile“, e forțe trist.

Dați carte înainte de toate în mâna țeranului, dar numai atunci, când nu va fi un singur Român, care să nu scie ceti, scrie și calcula, va fi viitorul némului nostru asigurat.

Atunci va cresce și valoarea lui politică.

adeverata formă patriciană de a închia căsătorie da drept la preoție, de aceea ea pretindea ființa de față a lui pontifex maximus, a lui flamen dialis și alor dece civili ca martori; în forma acesta de a închia căsătorie era esențială o ceremonie: după ce s'a adus jertfa, mirii se aședau pe pelea jertfei și-și împărțiau pogăcea de jertfă și o mâncau rostind nisce cuvinte solemne. ¹⁾ Prin formulele, ce se rostiau, mirii se împreunau în fața deilor, și legătura lor se punea sub scutul deilor. Înse sigilarea acesta religioasă cu timpul deveni forțe molestă, parte pentru că în sevârșirea ceremoniei ușor putea să se facă vre-o greșelă, în care cas întrégă ceremonia avea să se începă din nou, parte pentru că astfel de căsătorii deveniră din ce în ce tot mai neplăcute femeilor. Așa s'a întâmplat apoi, că pe timpul lui Tiberiu s'au găsit odată numai trei patriciani, cari erau născuți din căsătorii confarreate și erau deci capabili de a se face preoți în tagma lui flamen dialis.

Dionisiu ne spune, că în Roma timp de 529 de ani nu s'a întâmplat nici un divorț, și abia Carviliu Ruga a premers cu exemplul său întru a face divorț. ²⁾ Dacă scirea acesta ar fi adevărată, atunci ar trebui să recunoșcem, că Romanii au întrecut toate popórele vechimii în a păzi sfințenia căsătoriei. Dar dacă avem în vedere, că deja în anul 422 u. c., așadară cu un veac înainte de divorțul

lui Carviliu, multe femei au făcut o conjurație împotriva bărbaților săi așa, că o mulțime de bărbați au murit otrăviți; că în urmăre două dece de femei au fost silite, să bea otrava gătită de dișese, și au murit; că în investigaarea ulterioară s'au aflat vinovate și s'au osndit ca la 170 de femei; și că la 50 de ani după divorțul acela o mulțime de femei, chiar și de cele mai de frunte, au fost complice în grozăviile bachanaliilor: atunci în fapte de acestea se vedește o corupție așa de mare a sexului femeesc și a vieții casnice, cât o atare stare de inocență, în care să nu se fie întâmplat divorțuri, se pare a fi neînțeleasă și de necredut. Și într'adever în anul 447 s'a întâmplat deja un divorț ușuratic, pe care l-au pedepsit censorii. ¹⁾ Apoi și legile cele vechi încă concedeau bărbatului divorțul pentru patru deliecte ale femeii, anume pentru otrăvire, adulteriu, vnoșie și substituirea unui prunc. Dar după ce astfel de crime bărbatul și jurial rudeniilor le pedepsiau cu mórte, ²⁾ firesce că în vechime nu se vor fi întâmplat divorțuri formale. Femeea și altcum nu avea dreptul de a cere divorțarea. Suntem deci îndreptățiți a presupune, că până pe timpul răsboiului ai doilea punic opinia publică și simțul etic proste tot nu prea concedea divorțurile, și că li-se punea stavilă prin inspectia censorilor și prin aceea, că bărbatului i-se dicta pedepsă în bani, dacă alunga dela sine pe soție-sa în chip arbitrar. Dar să nu trecem

cu vederea nici aceea, că bărbatului totdeauna li sta în voe a folosi sclavele sale. Când căsătorie era confarreată, divorțul ori alungarea femeii se sevârșia prin așa numita „diffarreatio“; căci ceea ce deii au împreunat, aceea ómenilor nu li-se ierta, să desfacă în chip arbitrar, și de aceea se recerea un act religios solemn pentru a dobîndi învoirea deilor și pentru a espia frângerea acelei legături închiate în chip religios. Diffarrearea o sevârșia un preot între ceremonii triste și între blăstémuri, cari erau îndreptate împotriva soțului celui vinovat. Indissolubiă era numai căsătorie lui flamen dialis, până ce mai pe urmă i-a conces împératul Domitian și lui divorțul. A se căsători din nou și a trăi în o a doua căsătorie trecea în timpuri mai vechi de malum omen. De aceea lui pontifex maximus și regelui jertfelor nu li-se da voe a se căsători a doua órá. ¹⁾ De aceea și la căsătorie a doua a unei femei priviau ómenii cu ochi réi, și numai femei căsătorite numai odată se chemau la ospete ca pronubae și se admiteau la cultul deităților Pudicitia, Fortuna Muliebris și Mater Matuta. ²⁾

¹⁾ Tertull. de exh. ad cast. 13; de monog. 17; ad uxor. 1, 7.

²⁾ Plut. Quaest. Rom. 105; Tac. Ann. 2, 88; Propert. 5, 11, 36.

(Va urma.)

¹⁾ Ovid. Fast. 1, 319; Tac. Ann. 4, 16; Cai. 1, 113; Serv. Aen. 4, 374.

²⁾ Dion. 2, 26.

¹⁾ Val. Max. 2, 9, 2.

²⁾ Plin. 14, 13; Plut. Num. comp. 3.

Țăranul se va apăra pe sine mult mai puternic, de cum o fac azi vre-o câțiva cărturari, ai căror îndreptățire de a vorbi în numele țăranilor toate guvernele a-și contestat-o. Atunci n'ar cuteza un ministru, să-l numească pe țăranii „bandiți”, ér pe Țăncu „căpitan de bandiți”.

Să ne mirăm de purtarea ministrului și nu prea, când scim, că s'a aflat chiar un „Român”, care tot astfel se exprima. Éta ce istorisi Augustin Ladai, consilier de casație, în 26 Maiu 1891 cu ocaziunea adunării Directoriului fundațiunii Șulutave mitropolitului Vancea în prezența mai multor membri din Directoriū :

„În anul 1861,” dize Ladai, „cu ocaziunea conferinței naționale mersesem în vizită la Șaguna, unde se aflau mai mulți ofițeri superiori. Deodată întră Axente Sever, care după ce a schimbat vre-o câteva cuvinte cu Șaguna, s'a întors spre ofițeri și a dis: „Der war auch ein Rauber im Jahre 1848.” Acéstă scenă a istorisit-o altcum Ladai mai multora la multe alte ocaziuni.

Pentru noi, cari cunoșcem întregă viața politică națională, prin urmare și circulariul lui Șaguna din 1 Octobru 1895, în care pe esilații din România de la anul 1848, florea și apostolii românismului, îi numesce „făcători de rele, cari pentru fărădelegi au fost țipați din țara lor”, adecă bandiți, lucru nou Ladai n'a spus.

Înregistrăm totuși aceste, ca să scie nepoții: cine au fost și ce au pățit străbunii.

Un martor ocular.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

Cât de dorite au fost reformele cele nouă, o arată împrejurarea, că poporul se pórta cu resens față de ele, érá ce se pot subtrage dela observarea lor, o fac acésta.

Ministrul de război a dat o ordinațiune cu privire la închierea căsăto-

Diverse.

Care e metalul cel mai scump. Aurul și argintul? Adevărat că un kg de aur valorează cam 1657 fl., érá un kg de argint cam 105 fl. Dar ele nu sunt metalele cele mai scumpe. Le întrec tridiul, bariul, rodiul, didiul, ceriul, itriul, stronțitul, calciul, giuciniul, litiul și zirconiul, din cari un kg valorează 5760 până 38.400 fl. Dar apoi rubidiul, din care un kg valorează bagatela sumă de 47.900 fl. Înse metalul cel mai scump e vanadiul; un kg costă cam 59.000 fl.

Călătoria în jurul pământului o face un tren accelerat fără popas în 38 zile. Un turist bun o ar face în un an și 64 zile. Sunetul o face în 52 1/2 ore, lumina în 0.1 secundă, érá electricitatea telegrafului nu are lipsă nici de 0.1 secundă spre a încunjura pământul.

Puterea prafului de pușcă. Praful acela de pușcă, pe care-l folosesc acum armatele, dá pușcilor de calibru mic prin o apăsare de 3200 atmosfere o repeđime inițială de 620 m pe o secundă, pe când mai înainte repeđimea acésta era numai de 400 m. Forta străbătătoare a crescut enorm. Din depărtare de 50 m glonțul de pușcă trece prin trunchiul unui stejar ori prin un zid de 0.5 m făcând numai o gaură netedă. Din distanță de 800—1200 m glonțul omórá 2-3 ómeni, din distanță de 400 m și 4 ómeni, din distanță de 100 m și 5 ómeni după oialtă. Împușcat din distanță de 3000 m glonțul trece aprópe totdeauna prin omul, pe care-l nimeresce.

riei militarilor în Ungaria. În §-l al 5-lea al ordinațiunii dispune, că după ce § 149 al art. de lege 31 din 1894 lasă neatins obligămintele religioase referitoare la închierea căsătoriei, ofițerii și oficialii militari, cari sunt în serviciu activ în armata comună ori la marină, sunt obligați a înahia căsătorie și în fața bisericii. Ordinațiunea acésta arată, că în cercurile hotărâtoare din Viena nu se consideră de căsătorie adevărată legătura civilă, ci se poftesce primirea sacramentului, carea numai înaintea bisericii se póte întâmpla.

Altă ordinațiune a ministrului de război dispune, ca căsătoria ofițerilor și a oficialilor militari în totă privința să coréspundă pretensiunilor de rang după părerile dominante în armată. Mirésa să fie cu nume nepétat și de cultură și poziție socială coréspunđătoare cu poziția ofițerului, care se căsătorește. Despre acésta are să se producă adevărinită oficiósă dela parochul competent. Acéstă adevărinită au să o producă și ofițerii și oficialii militari, cari nu sunt în serviciu activ, pe cum și toți pensioniștii, deși nu ar avé nici un rang.

Foile jidane liberale sunt cătrănite asupra ministrului de război, de órece în virtutea ordinațiunii, care dispune căsătoria amésurat prescrișelor bisericesci, ofițerii catolici nu vor póte lua jidance, érá cu privire la a dóua ordinațiune își exprimă temerea, că se póte întâmpla, ca parochul să nu estradea adevărinita la casul, când mirii nu s'ar învoi, să creșcă toți prunci în o anumită religiune.

Roma.

Presa se ocupă și acum de plănuită vizită în Roma a regelui din Portugalia, care vizită după totă probabilitatea va rămâne nefăcută. Regele Portugaliei cercetând pe unchiul său în Roma nu numai ar vătéma sentimentele supușilor săi, ci s'ar espune la rușinea, că i-s'ar refusa audiența la Papa, cum s'a refusat în anii trecuți mamei lui, care a cercetat curtea regală italiană în Quirinal. Fiindcă guvernul italian a publicat și programul pentru primirea regelui portugalez, care acum nu e aplicat, să vină la Roma, jurnalele liberale injură pe Papa, din cauza căruia e silit regele Umberto a suferi rușine. N'au causă de a face imputări Papei, ci imprudenței guvernului italian, care putea designa ca loc de întâlnire a celor doi domnitori altă cetate italiană, și nu chiar Roma, unde nu póte veni un principe catolic la curtea italiană, fără de a se privi acea venire ca o demonstrațiune îndreptată în contra Vaticanului. Este cunoscut, că regele Umberto înainte de acésta cu 14 ani a vizitat pe Monarchul nostru în Viena, dară Monarchul nostru nu l-a reintors visita nici până în ziua de azi din motivul, că Italianii doresc, ca el să o facă acésta la Roma.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maiestatea Sa Monarchul a călătorit în 14 a c. la Agram spre a fi de față la inaugurarea noului gimnasiu și

a teatrului celui nou din capitala Croației. Poporul croat a primit cu însuflețire pe Monarchul, care de 26 de ani nu le-a mai cercetat capitala. Banul a ieșit la marginea țării spre primirea domnitoriului, pe care l-a însoțit apoi dimpreună cu ministrul Bánffy în capitala frumos decorată. Luni a primit Maiestatea Sa deputațiunile comitatelor unguresci învecinate cu Croația și deputațiunea cetății Fiume. Deputațiunilor croate Monarchul le-a răspuns în limba germană, ceea ce a produs multă supărare în presa patriotică. Și mai mult au supărat pe Magiari afirmarea Croaților de naționaliști croați și demonstrațiunile față de tot, din ce ar póte, să se deducă la aceea, că Croația este parte întregitoare a Ungariei. Tricolorul Ungariei a fost arborat numai pe edificiile publice și acolo a putut rămâne numai sub paza gendarmilor, dară insultat de mulțime. Nu numai a fost rupt de pe pórta de triumf tricolorul magiar, ci tinerimea universitară la 15 a c. a ars ziua pe piața Jelacici un stindard magiar.

Monarchul și-a exprimat nemulțămirea față de honveđime din incidentul manevrelor dela Huedin declarând, că chemarea honveđimii este, ca la cas de război să lupte alătura cu armata comună, dară în starea de acum ea nu e capabilă de a coréspunde acestei chemări. Magiarii deduc din cuvintele Monarchului planul de a contopi cu armata comună honveđimea, pe carea ei o consideră de miliție națională magiară. Sunt necăjiți compatrioții Magiari, când li-se întâmplă câte ceva preste voe, dară la aceea nu reflectă, câte zile amare causéză celorlalțe naționalități politica șovinismului magiar.

România.

Am anunțat în numărul trecut, că ministeriul Catargiū póte că se va retrage după terminarea manevrelor. Ce s'a anunțat, s'a și întâmplat. Consiliul de ministri întrunit în 15 a c. a propus regelui disolvarea camerelor și escrierea de alegeri nouă, cari să se facă deja în Novembre a. c. După ce înse mandatele ablegaților espiră numai în Februaru 1896, regele nu a primit propunerea cabinetului. Acesta și-a prezentat deci dimisiunea, carea a și fost primită. Cu compunerea noului cabinet a fost încredințat șeful partidului național-liberal Dimitrie Sturdza. Acesta și-a rezervat în noul cabinet presidiul și portofoliul esternelor. E. Statescu e ministru de justiție, N. Fleva de interne, generalul Budișteanu de război, Pallade al domeniilor, Stoicescu al lucrărilor publice, Poni ministru de instrucțiune și G. Cantacuzeno de finanțe. Ministrul cei noi toți aparțin partidului național-liberal, care după un interval de șapte ani și jumătate érá a ajuns la putere. Sub guvernele conservatoare, cari s'au succedat dela 1888 încóce, regatul român a făcut progrese însemnate pe toate terenele vieții publice. Dorim, ca liberalii să nu rămână mai pe jos decât rivalii lor întru promovarea intereselor comune ale țării, la guvernarea căreia au fost chemați.

Anglia.

Nu de mult biserica Anglicană a ținut un congres la Norwich, la care au fost preste 6000 de participanți. Unul dintre obiectele principale ale dezbaterilor, — pe cum este informat ziarul „Das Vaterland“, — a fost enciclica adresată de către Papa Leo Anglezilor, ca ei să se reîntorcă toți în sinul bisericii catolice. Episcopatul Anglican a primit enciclica cu cel mai mare respect. Archiepiscopul de York în o alocuțiune a declarat, că scripta papală merită în sine o deosebită considerație, întru cât provine dela capul celei mai mari comunități creștine, sfințită prin vechime și tradițiuni. Ceea ce împrumută enciclicii o însemnătate încă și mai mare, este personalitatea, dela care emanază, dela Leo XIII, pe care-l caracterizează sfințenia vieții, cunoscuta-i bunătate de inimă, spiritul luminat și esperința lui. Dorința lui pentru reunirea bisericilor este apreciată. Dară își exprimă arhiepiscopul părerea de rău, că Papa nu a spus și basa, pe care are să se facă reunirea. Fără de a se cunoște această basă nu se pot începe pertractările. Pe basa necondiționată supunerii sub Roma nici când nu se poate face reunirea, dice numitul arhiepiscop. El tradă prin această, că pe lângă totă bunăvoința sa față cu biserica catolică nu este în clar cu doctrina acestei biserici, carea aflându-se singură în posesiunea adevărului nu poate să cedeze chiar nimica în cele de credință, și dela Anglezii Papa numai aceea o așteptă, ca ei să se întorcă dela rătăcirea, în care i-au împins păcatele regelui Henric VIII. Noi credem, că poporul cel luminat al Angliei va fi între popoarele desbinate cel dintâiu, care se va reîntorce la unitatea catolică.

Italia.

După Franța se poate lăuda și Italia cu învingeri militare în colonii. Încă din 1889 a primit Italia protectoratul preste Abisinia, care onore a costat-o mii de vieți omenesci și milioane de lire. După mari încordări armata italiană condusă de generalul Baratieri a învins pe derviși și a ocupat fortărețele Adua și Axum și alte întărituri. Învingerea din Abisinia îl va ajuta mult pe Crispi în lupta electorală, care se apropie; dară poporul italian nici un folos practic nu are din atari învingeri.

Turcia.

Situația din Constantinopol este critică și inspiră îngrijiri serioase. De pe timpul războiului ruso-turcesc nu au mai fost spiritele așa de neliniștite. În urma turburărilor și măcelurilor din urmă puterile străine, cari își au flotele în apropierea capitalei turcesci, au amenințat cu întervenire, dacă guvernul nu va restabili ordinea și siguranța publică. Guvernul a și luat măsurile de lipsă, dară atât comitetul armenesc, care așteptă reforme, cât și partidul Turcilor tineri continuă agitarea și fanatisarea poporului. Turcii tineri părtiniți de unii Armeni, Greci, Jidanii și logele de francmasonice pretind restabilirea constituțiunii din 1877. Spre a și ajunge scopul plănuiesc însc-

narea unei revoluțiuni, în care să fragă și armata detronând pe actualul sultan Abdul Hamid și punând în locul lui pe Murad cel detronat în 1877, care e liberal și francmason.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Așa dară dnii dela „Tel. Rom.“ află, că în „suferințe“, în „lupte crâncene“ și în „sânge vărsat“ stă istoria unui popor. Frumoașă istorie, scrisă cu sânge de om legată cu lanțuri de robie! Ca și cum Dumnezeu ar fi zidit pe oameni, numai pentru ca ei să fie robi și să se sfășie unui pe altul asemenea animalelor sălbatice. Asta e învățătura, ce o scot dlor din „ortodoxia“ lor? Nu ved ei, că astfel ori care semănție a Indianilor din America și a Etiopienilor din Africa ar avea câte o istorie mult mai glorioasă decât istoria popoarelor eropene? Semnțiile acelea poartă jugul robiei cu apatia cea mai fatală, ele poartă suferințe, cari le apropie tot mai tare de exterminare; viața lor stă aproape numai din lupte crâncene împrumutate și din vărsare de sânge neîncetată. Etă dar idealul, cu care dnii dela „Tel. Rom.“ vor, să se asemene viața poporului român. Noi nu vom să insistăm asupra asemănării dintre „istoria“ acestor semnții și dintre istoria Românilor înainte de anul 1700, căci ne temem, că dacă vom continua ideea începută de dlor aplicând Românilor de dinainte de anul 1700 conceptul acesta al istoriei, tot dnii dela „Tel. Rom.“ vor fi de către pădure, tot ei vor sbiera cu indignare farisească nu de două, ci de zece ori după olaltă: „Audiți, Români!“

Să ne ierte dnii dela „Tel. Rom.“, dacă noi nu ne putem însoți lor, când își formează astfel de concepte șuchiate. Noi avem alt concept al istoriei, și cu toate că dlor punându-și vederile sale pe hârtie afectează o erudiție așa de vastă, cât ți-se pare, că pretind, că totă lumea să se plece înaintea lor și să dică, că negrul e alb, noi totuși cutezăm, să spunem și noi, ce concept al istoriei avem noi. De silii nu-i silim, să-și supună conceptele sale unei operații „Iesuitice“: dacă așa le convine mai bine, rămână dlor în confuzia lor de până acuma.

Așa dară istoria după modesta noastră părere însumă înainte de toate complexul tuturor celor ce s'au întâmplat și tot odată și scirea despre toate cele ce s'au întâmplat. Istoria universală cuprinde deci complexul tuturor celor ce s'au întâmplat dela începutul lumii: toate întâmplările din natură și din lumea oamenilor, atât cele mai mari cât și cele mai mici; ea însumă apoi espunerea vieții universului, pe cum se dezvoltă și se înfățișează viața acesta continuându-se în timp atât în natura materială, cât și în lucrările libere ale omenimii. Nu este înse spirit omenesc, care să potă îmbrățișa toate acestea cu știința sa. De aceea au făcut oamenii deosebire între istoria naturii și între istoria omenimii. Cea dintâiu se cuprinde cu câmpul cel vast al naturii, ér cestă din urmă va să depingă o viață mai înaltă, carea nu există pentru vre-o altă ființă din lumea creată, ci pentru sine însăși, carea nu-și are centrul afară de sine, a cărei forme nu se urmăză după un curs circular hotărât, o viață mai înaltă, carea e conșcie de sine, se cunoște și se determină pe sine însăși și schimbă lumea din afară după ideile sale, o viață,

care e pururea nouă, carea se compune din lucrările voii libere, viața oamenilor, de pe cugetarea și lucrarea cărora istoria vre să oferescă o copie spirituală. Întimplarea are deci aci însemnarea de dezvoltare de sine, adecă de schimbare esternă săvârșită prin viața internă. Numai acolo, unde este dezvoltare, numai acolo poate fi vorbă de istorie: numai unde este progres spiritual, numai acolo este istorie adevărată. Popor de aceea, cari se mișcă neîncetat în aceeași orbită, la cari întâmplările, ce vin asupra lor, nu produc nici o schimbare spirituală și nici un progres, popor de acestea stau afară de istorie. Numai acolo, unde se săvârșesc un progres în cunoșcere și în lucrare, numai acolo, unde se vedesce mărime și frumoeșă de caractere individuale, numai acolo se prezintă istoriograful și légă laolaltă, cele ce au trecut, și le depune spre nemurire în templul Mnemosinei. Istoria e deci icóna, ce ne reprezintă viața spirituală a omenimii în dezvoltarea ei.

Dar întregă viața spirituală a omului se dezvoltă în trei raporturi: în raportul omului față cu sine însuși, față cu lumea și față cu Acela, pe care omul îl cunoște de atotșinătorul său și al lumii, față cu Nemărginitul, la care se referesce tot, ce e mărginit. Cuprinderii spirituale a acestui raport întreit îi conrăspunde lucrarea rațională, omul își conformeză acestui raport întreit relațiile sale: religie și stat, știință, artă și moravuri — sunt formele, în cari spiritul omenesc se dezvoltă și-și trăesce viața. Éri istoria are să oferescă icóna acestei dezvoltări și vieți.

Istoria e deci espunerea științifică a dezvoltării, prin care au trecut omenimea întregă și ramii ei singuraticii, pe cum se manifesteză dezvoltarea aceea în formele sale cele mari, în stat și religie, în știință și arta, pe cum și în moravuri.

Ásta e conceptul istoriei, care-l avem noi, și având acest concept al istoriei am susținut și susținem și acuma, că poporul român până la anul 1700 n'a avut istorie adevărată.

El n'a avut istorie adevărată. „Mai înainte de a se desbina bisericile, năpădirea și statornicirea Bulgarilor din Dacia Aureliană risipi prin ținuturile de acolo populațiile românesci, dumicate și mai mult prin încrucșarea necontentită a semnțiilor slavone proprii duse. — De am fi rămas de mai înainte uniți cu Roma, de am fi păstrat vechea organizație ierarhică a Daciilor și împreună cu dinsa vechea limbă și literatură a gintei noastre, noi am fi isbitit de sigur a atrage în orbita noastră pe nisce neofiti, cari ne erau atât de prietini, în același chip, cu care atraseră în orbita lor pe Vizigoți frații nostri din Iberia, pe Franci frații din Galia, pe Longobarđi frații din Italia. Noi înse ne perdusem ierarhia primitivă de pe timpul lui Leon Isaurie împărat bizantin (a. 782), trecând sub jurisdicția patriarhiei din Constantinopol; încât mai înainte de schismă, limba rituală deveni cea grecă, ér după Ciril și Metodie, cea slovenă, întărită apoi prin ivirea și stabilirea schismului. În chipul acesta am perdit prilejul nepretuit de a ne asimila pe barbarii nostri formând cu dingsi o singură nație neolatină, și înființând mai curând sau mai târziu un stat mare românesc, călare pe Dunăre și întins spre miedănópte până la centrul Ungariei actuale, ér spre miedădi până la țermurele mării.

„Cine ar îndrăzni, să-și închipuască sörtea eventuală a unui asemenea stat și înflurirea lui asupra istoriei gîntei latine și a întregii lumi civilizate?“¹⁾ Ba putem dice încă și mai mult: dacă Românii nu ar fi fost trași după Greci în nefericita desbinare de către scaunul primațial al Romei, astăzi Muscalii nu s'ar privi de îndreptățiti de a pași în moștenirea împăraților creștinați ai Bizanțului, deci Românii i-ar fi prevenit de mult în cuprinderea acestei moșteniri.

Îubirea noastră de neam ne face, să ne tristăm, că nu așa s'a întâmplat. Căci în locul tuturor acestora ce vedem?

„Printr'o fatalitate fuseși greșită tare, De te rupseși de Roma. O! ritul cel grecesc! Acesta-ți este culpa, de n'afi mângăiere în sinul casei tale. . . .“

Rău te-ai unit de-atuncia cu gînti eterogene, Cu gîntile sclavone, mângite la Fanar! Pe-o cale retrogradă vei merge mult alene? Venitul tot, în pismă, vei scurge din păhar?“²⁾

Românii din Ardél și din Ungaria nici când nu au format un stat românesc, ci cu averea și cu sângele său au cimentat clădirea istoriei Ungurilor.

Er despre „descălecarea lui Dragoș în Moldova și a lui Negru Radu în Muntenia“ am sci și noi chiar atîta, cât pot să scie și dnii dela „Tel. Rom.“. Principatele acelea s'au întemeiat chiar la timp potrivit, pentru ca ele în scurtă vreme să se facă nisce satrapii de ale sultanului. Ce sunt avîntările scurte spre neatîrnare din zilele lui Ștefan și Mihail în raport cu vécurile de aservire a celor două principate românesce? Ori cât de gloriose au fost învingerile acestor doi principii, gloria lor dispare ca un nimica înaintea slugărniceii, cu care ceilalți principii ai Moldovei și Munteniei se supuneau mandatelor, ce le viniau din Stambul, și cu care serviau ei stăpînitorii săi din Stambul împotriva creștinătății. Ei își primiau principatul dela sultan, și sultanul îi delătura, când îi convenia, și așa cele două principate politicesce erau exploatate de Turci, er materialesce de Fanarioși. Ba cești din urmă au mers așa de departe, cât multă vreme ei puneau în fruntea celor două principate ómenii de ai săi cu învoirea sultanilor. Da, Românii din principate au sudat sudori și și-au vîrsat sângele, dar nu pentru a alcătui istorie pe sîma sa, ci pentru a cementa zidurile istoriei otomane.

Noi nu provoăm pe dnii dela „Tel. Rom.“, să răsfoască istoria și să se convingă despre adevérul celor ce am dis despre întercarea Românilor de a întemeia un stat de Dómne ajutat. Sciú dlor prea bine, că adevérul i-am grăit.

Dar au ei îndemăună un argument, cu care să sdrobescă totă argumentarea noastră: ei dic, că noi lovim „într'un mod atît de nedemn“ în biserica dlor, „făcend această biserică ca atare răspundătoare pentru toate nefericirile seculare, ce au venit preste poporul român, și nu împrejurările esterne și interne politice, ce s'au succedat preste capul lui. O biserică numai atunci póte fi răspundătoare pentru nefericirile popórelor sale, când acelea isvoresc din învățăturile sale, și nu căci acele popóre aparțin ei. Er astfel de biserică n'a fost nici odată biserica ortodoxă ca atare

cu învățăturile ei, fie acelea de ori ce specialitate, din sfera teologiei, er pe alte terene nici n'a cercat a-și impune vederile sale, cum a aflat biserica papistașă chiar (în ?) detrimentul sciinței.“

Va fi, numai cât cu privire la „împrejurările esterne și interne politice, ce s'au succedat preste capul lui,“ al poporului român, noi eră îndrăznim a avé părerea noastră diferită de cea a dior dela „Tel. Rom.“. Noi în istorie vedem pururea mâna lui Dumnezeu împărțind după merit binecuvîntare și pedepsă. Gottes Mühlen mahlen langsam, aber fein, dic Germanii fórté adevérat, și tot așa de adevérat dice și s. Scriptură, că „sumeția smeresce“ (Pilde 29, 23). Dumnezeu a pus mai mare în biserica sa pe s. Petru și pe următorii lui în episcopie. N'au vrut să se mai supună acestui cap mai întâiu Donatiștii Africeii, după aceea sectele eretice din răsărit, er mai apoi Foțianii, și Christos pentru sfășierea cămeșei sale, care era „necusută, de sus țesută preste tot“, i-a pedepsit, pe cum numai Dumnezeu scie și póte pedepsi: Muhamedanii au nimicuit cu desevărșire biserica schismatică a Africeii, eră răsvrătitorilor din Răsărit le-au pus în grumazi jugul său. Și când puterea mohamedană a ajuns până la marginea lumii catolice, până în Spania, în Italia de mędănópte, în Ungaria și la marginea regatului polon, nu „împrejurările esterne și interne politice“, ci voința lui Dumnezeu i-a poruncit: „Îndérpt! Aci e marginea împărției mele, carea mi-a rēmas credinciosă!“

(Va urma.)

Noutăți.

Corpul învățătorilor gr. cat. din protopopiatul Ludóșului în conferința din 1 Oct. au luat hotărîrea de a înființa o reuniune învățătorescă. Spre acest scop s'a esmis și o comisiune, carea să elaboreze un proiect de statute. Avend conferința în vedere, că după ordinațiunile ministeriale învățătorii dintr'un singur tract protopopesc de sine nu póte forma reuniune, recercă pe P. O. oficii protopopescei din comitatul Turda-Arieș, anume din Luna, Turda, Indol și Ludóș, ca cel mult în termin de 14 zile să țină conferințe cu învățătorii din tractele respective esmitend câte o comisiune de 3 pentru elaborarea câte unui proiect de statute. Unindu-se apoi la timpul său comisiunile din toate patru protopopiatele vor combina statutele pentru înființarea reuniunii a învățătorilor români gr. cat. din comitatul Turda-Arieș. Ideea este salutară. Dorim, să o vedem cât mai curend realizată.

Iuliú Bardosy, inspector scol. reg. în comitatul Jász-Nagykun-Szolnok, este pensionat la cererea sa proprie. „Jász-Nagykun-Szolnok-megyeyi Lapok“ din incidentul acesta se esprimă fórté măgulitorid despre zelul neobosit, care l-a dovedit di Bárdosy în oficiul său. După cum suntem informați, dlui se va domicilia în Sibiu.

„Doctorii dela Telegraful“. — Doctorii dela Unirea i-au împintinat la lucru pe „doctorii dela Telegraful“. Numérul 110 al „Telegrafului“ este plin de „doctorii“. Ar fi un păcat, dacă n'am da ocaziune publicului nostru, să guste din acele „doctorii“. Etă unele recepte: „Un potop de vremi grele (!) și neuitate (?) s'a străcurat de atunci, de când ceriul mult cercatului nostru popor se pare, că nu mai vre, să inceteze de a fi neîntrerupt învălit în norii negri (nu suri), aduși de vînturi dușmănóse „străine“. Inima țise face ghem (nu gălușcă) în tine, când te gândesci serios la ne-fărșitele lupte, prin cari a trebuit și trebuie să trecă némul, ce pórtă cu atîta faia (pentru că are un „Telegraf Roman“) dulcele souvenir al lui Traian. . . .“

— „Cu tóte acestea prevedința divină s'a îngrijit și se îngrijisce, ca bietul Român necăjit să vadă prin besna întunerecului întunecat (nu a întunerecului laminat), deși numai din când în când, câte un „corb alb“, câte o di de bucurie, câte o di de înaltare“ („corb alb“ simbol al zilelor de bucurie și înaltare, er „corb negru“ simbol al „întunerecului întunecat“! O Saftule! Saftule!). — „Ea este o di de mândrie, o di de gorie, o di de serbătóre națională.“ — „Ieri s'a inaugurat solemnel o faptă . . . de felul careia dóue alătura cu anevoie pot încapé într'un veac“ (Umflă-te, Saftule!). — „Ieri s'a pus mai întâiu fundament solid. . . .“ — „Ieri s'a asigurat hrana indispensabilă pentru 50 elevi. . . .“ — „De ieri a început, să se adune în binecuvîntata (!) clădire a institutului „Albina“ (deocamdată numai clădirea e binecuvîntată, persónele vor urma), pe fiecare di odată „crema“ studenților români din Sibiu“ (va să dică nu altceva, numai „crema“ și nu „mămăliga“). — „De ieri începend aceste 50 de „speranțe“ ale némului nostru“ (fericit neam, care ai 50 de speranțe, pe când altele se mulțămesce și cu una!). — „Ieri a strălucit institutul de credit și economii „Albina“ din Sibiu“ (după clădire vine însuși institutul). — „Ieri a falfăit cu mândrie stindardul celui mai de frunte institut de economii,“ (tóte acestea s'au întimplat tot ieri!). — „Ieri se opriau curente din aer lovindu-se cu putere de remarcabilele „culori vii“ ale stégului „reuniunii femeilor române din Sibiu“ (afurisite „curente de aer“, cari se lovesc de culorile vii ale stégului și nu de stég, și se lovesc cu putere, după ce s'au oprit). — „După obicinuitul serviciu divin . . . veteranul director și profesor emeritat seminarial, Ioan Hannia, în calitatea sa de venerabil president al direcțiunii institutului „Albina“ (care va să dică, presidentul „Albinei“ are calitate de „venerabil“, er nu „nevenereabil“ și vine în locul al treilea, după clădire și institut adevă). Căutăturile senine ale ochilor săi. . . . Tonul clar și puternic. . . . Barba albă și de tot încăruntită a drăgășului meú profesor mi-se părea, că stă în flagrantă contradicere cu tonul și căldura frumosului său discurs.“ (Va să dică, barbă albă și de tot înăruntită, pentru că este barbă albă și neîncăruntită, și asemenea e barbă neagră de tot încăruntită. A! cât de „drăgășă!“). — În timpul, cât au vorbit venerabilul president și Ilustritatea sa, Părintele vicariú și archimandrit, nu mi-am luat ochii dela dómna și domnul Cosma. Și trebuie s'o spun, că dómna Cosma de repetite ori își ștergea lacrimile dela ochi, — erău picăturile covîrșitórei bucurii, care nu mai încapéau în inima sa. . . . Pe fața domnului director Parteniú Cosma, a aceluí om, care în viața sa vorbesce puține și face multe (etă vine și directorul), am zărit o paliditate „senină“ (va să dică „paliditate senină“! pentru că la Kant a aflat Dr. Saftu paliditate senină și întunecată, întunecată întunecată și întunecată luminóșă, paliditate rumenă și paliditate palidă). — Etă dar „Doctorii dela Telegraful“ la muncă. Ei compromit cu bizantinismul lor neștesc chiar și o faptă atît de frumósă, cum este masa studenților din Sibiu, înființată prin colucurarea institutului „Albina“ și a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“, pentru care faptă le felicităm, le mulțămim și le dorim mulți imitatori!

Congresul rabinilor din Ungaria s'a ținut la 16 a. c. în Budapesta. La congres s'au prezentat 72 rabini din diversele părți ale Ungariei. Fiind acesta primul congres rabinic la noi, a fost salutat cu bucurie de către foile Budapestane, cari cu puține excepțiuni sunt în mîni și pungi jidovesce. Confătuiriile au fost secrete. Ele au avut de obiect atitudinea jidovimii față cu nouéie reforme. S'a mai hotărît înființarea unei asociații a rabinilor sub numirea „Magyar rabbik országos szövetkezete“ cu scopul de a promova interesele jidovesce, și ca pe viitor rabinii să póta pași ca corporațiune morală în tóte cestiunile religiose-politice și sociale.

¹⁾ Dr. Nerset Marian, Pravoslavia Română față cu drépta credință română pag. 56 urm.

²⁾ Cesare Bolliac: Poesii vechi și noué, București. pag. 97.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardelu.

M.

Instituțiuni diverse.

Calvinirea cultului sfinților. Cunoscută lucră este, că în biserica răsăritului, ca și în a apusului cultul sfinților joacă o rolă însemnată.

Essența cultului acestuia nu stă numai în onoarea și venerațiunea, ce se dă sfinților, ca unor eroi în virtute, ci stă și în aceea, că sfinții sunt o specie de mijlocitori între membrii bisericii de pe pământ și între Dumnezeu. Mijlocirea aceasta stă în rugățiunile, ce le varsă sfinții la Dumnezeu pentru noi, parte din îndemnul propriu, parte mișcată de rugățiunile noastre. Sfinții prin aceasta sunt în o legătură continuă mistică cu credincioșii din biserica militantă. Pre credința aceasta despre intercesiunea sfinților la tronul lui Dumnezeu pentru noi se întemeiază amintirile cele dese ale sfinților în ritualul bisericii răsăritului mai cu samă în forma: „*pentru rugăciunile*“ sfințului cutare sau cutare.

Cu totul alta este dogma calvinilor despre sfinți. Ei nu voesc să știe de nici o intercesiune a sfinților pentru noi la Dumnezeu. Din care pricină ei nici nu invocă pre sfinți nici când în rugățiunile lor.

Ei susțin și învață, că între Dumnezeu și om este un singur mijlocitoriu, și acela este Isus Christos. Aceasta fuse o credință și învață și biserica răsăritului și a apusului. Și ele totuși cred și în intercesiunea sfinților. Căci în urmă și intercesiunea sfinților la Dumnezeu pentru noi dacă are efecte, aceasta nu este de a se ascrie numai intercesiunilor, ci în ultima analiză este fructul rescumpărării de pe cruce a Domnului nostru Isus Christos. Dacă Domnul nostru Isus Christos nu ne-ar fi rescumpărat pe cruce, atunci nici intercesiunea sfinților nu ar avea nici un efect. Mărtea Domnului nostru Isus Christos de pe cruce cu prețul ei nemărginită este cauza efectului, ce-lu are intercesiunea sfinților la Dumnezeu.

Astufel stând lucrul, se poate dice de o parte, că Domnul nostru Isus Christos este singurul mijlocitoriu între Dumnezeu și om, era de altă parte și credința în intercesiunea sfinților și are logica sa dogmatică.

Dacă acum calvinii ar fi voit să calvinescă deplină cultul sfinților în biserica românească din Ardelu, atunci ar fi trebuit să casseze mai toate cărțile noastre rituale, în cari dogma despre intercesiunea sfinților vine înainte mai pre totă pagina. Laudele profeților, martirilor și cuvioșilor de pildă din Menologion se gata de comunu cu invocarea lor, ca să intercedă la Dumnezeu prin rugățiuni pentru noi.

Cu o măsură așa de drastică și radicală calvinii ar fi turburat pre tare consciințele poporului. Pre cându planul lor era, ca să-i calvinescă pre Români pre încetul și pre nesimțite.

Au luat deci calvinii o altă cale. Au impus adevărat principii calvinesci mitropolitului, clerului și poporului românesc, ca să nu mai credă în intercesiunea sfinților, ci pre sfinți să-i onoreze numai cum li onorează calvinii ca pre nise bărbați mari, bună oră cum onoram pre Solon, Alesandru marele, Iuliu Caesar ș. a.

Acosta o au făcut calvinii în condițiunea a 5-a pusă Mitropolitilor nostri, în carea despre cultul sfinților numai atata se dice:

„*Sanctos vero etiam debito honore prosequetur prosequi faciet.*“¹⁾

Credința în intercesiunea sfinților, ce e dreptu, nu este apriat și cu cuvinte esprese oprită în condițiunea aceasta. Inse condițiunea se incepe cu venerațiunea, ce este a se da Domnului nostru Isus Christos în chipul următoriu:

„*Quod divinam Domini nostri Iesu Christi majestatem, qui est noster unicus salvator atque mediator apud Patrem, divino prout christianum hominem decet venerabitur cultu, venerare eodem modo per alios faciet.*“²⁾

Prin cuvintele aceste calvinii au indicat, că sfinților nu au să le dea Români decâtu cultul calvinu, va să dică să-i onoreze numai ca pre nise bărbați mari, inse să nu ceară dela ei intercesiune la Dumnezeu pentru noi, căci „*unicus mediator apud patrem*“ este Isus Christos.

Sentința calvinilor, că „*unicus mediator apud patrem*“ este Isus Christos luat așa cum o înțelegeau ei, este negațiunea

¹⁾ »Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 68, și Petru Maior »Istoria bisericii Românilor« pag. 74.

²⁾ Totu acolo.

deplină a dogmei despre intercesiunea sfinților. De unde silitu pre mitropolitul, clerul și poporul românesc să primescă sentința acesta cu înțelesul ei calvinu, *eo ipso* l-au silit și să nege intercesiunea sfinților.

Clerul și poporul românesc din Ardelu inse mai că n'a înțelesu nimic din deosebirea subtilă, ce este între cultul calvinesc al sfinților și între același cult, cum s'a practicat totu te a una în biserica răsăritului.

Pentru aceea clerul și poporul românesc din Ardelu a continuat și mai departe a onora pre sfinți și a se ruga la ei așa precum s'au pomenit din moși de strămoși, și ceva efect practicu n'a avut condițiunea acesta pusă cu destulă astuție și șiretie.

Calvinirea cultului icônelor. Cultul icônelor a fostu pre dus în biserica răsăritului încă în vechul alu optule turburării adenci și chiar vearsării de sânge.¹⁾ Sinodul a totu lumea alu doile dela Nicea a pus celu puțin de o cam dată capetă turburării la anul 787. Deplinu inse a pus capetă turburării numai sinodul topicu ținut la Constantinopolu la anul 842 sub veduva împărătesă Theodora mama împăratului Mihail III. Întru aducerea aminte de evenimentul acesta biserica răsăritului a introdus serbătorea așa numită a ortodocșiei (*ἡ κυριακή τῆς ὀρθοδοξίας*) în duminica întâia din paresemi.

Sinodul a totu lumea dela Nicea din 787 a dechiarat espresu, „*că dacă ne plecăm sau ne aruncăm jos înaintea icônelor* (*τυμπτική προσκύνησις*), *acesta este numai un semn alu iubirii și alu onorei relative* (*σχετική προσκύνησις*) *care se referesce la originalu, la nici unu casu inse plecarea acesta nu este adorațiunea* (*λατρεία*), *care se cuvine numai singurului lui Dumnezeu.*“²⁾

De atunci până astăzi totu acesta a fost credința bisericii răsăritului cu privire la cultul icônelor. De atunci până astăzi creștinii din răsărit își înfrumșetăză bisericile și locuințele cu icône sante, și se și închină la acele în înțelesul sinodului a totu lumea dela Nicea amintit mai sus.

Calvinii inse încă dela începutu au reieptat cu totul cultul icônelor. În bisericile lor nu se află nicăiri nici urmă de icône.

Au fost deci calvinii numai consecuenți, cându voindu a calvini biserica românească din Ardelu, l-au atacat și cultul icônelor. Și cu icônele inse mergea lucrul greu ca și cu intercesiunea în cultul sfinților. Ar fi turburat pre tare consciințele clerului și poporului românesc, dacă deodată ar fi scos icônele din bisericile și casele Românilor din Ardelu, și ar fi oprită cultul lor sub pedepsă. Ce urmări putea să aibă o asemenea măsură, puteau calvinii să știe din pățania împăratului bizantin Leo Isaurulu, care încă în seculul alu optule cu forța încercă să abroge în biserică cultul icônelor.

Au luat deci calvinii și cu icônele lucrul mai pre încetul, demandându de o cam dată să nu se mai închine Români la ele, ci să le considere numai ca pre o podobă în biserică, ca și când cineva depinge în biserică columne, flori, marmoră, numai spre împodobirea ei, sau ca și cându ținem în casă numai de podobă icône, cari representă regiuni frumoșe din Elveția, Italia sau de aire.

Acosta o făcură calvinii în condițiunea a 6-a pusă mitropolitilor nostri, carea sună:

„*Quod cruces et simulacra in templis collocata non cultu aliquo religioso colet, verum pro ornaculis duntaxat templorum, ac memoria passionis Domini habebit, haberique faciet.*“³⁾

Invocarea sfinților în rugăciuni este o acțiune internă a omului, carea nu ușor poate fi cassată prin măsurile esterne, cum este de pildă porunca principilor calvinesci. Chiaru pentru aceea porunca principilor calvinii, carea opriea invocarea sfinților în biserica românească n'a avut, putem dice, nici un efect.

Cu totul altucum stă inse lucrul cu cultul icônelor. Cultul lor este o acțiune externă, și ca atare poate fi regulată și chiar cassată prin porunci ca ale principilor calvinesci.

Acosta este cauza, că despre nasuințele calvine de a cassa la

¹⁾ Pre largu despre turburările aceste se poate vedé: Maimbourg »Histoire de l'heresie des iconoclastes«. Paris 1679, și Schlosser »Geschichte der bilderstürmenden Kaiser im oströmischen Reiche«. Frankfurt 1812.

²⁾ Abzog »Handbuch der Universal-Kirchengeschichte« ed. II. Mainz 1872 t. I. pag. 475.

³⁾ Petru Maior »Istoria bisericii Românilor« pag. 74 și »Acte și Fragmente« de T. Cipariu pag. 68.

biserica românească cultul iconelor nu putem să dăm, că au rămas fără de nici un efect, cum a rămas năsuința lor de a uasa cultul sfinților.

Este tare verosimil, că în urma poruncii acesteia a principelui unii preoți vor fi chiar și delaturat iconile din biserică, și vor fi fost siliți să le delature prin superintendenții calvinesci.

Se vede acesta din canonul 24 al sinodului dela 1700 (întâ cu ocaziunea primirii s. uniri, care dispune că:

„În care biserică nu va fi icona lui Christos și a Precistii și a Sfetei Nicolae, să se globescă popa cu 12 florinti, și satul cu 24 de florinti.“¹⁾

Dacă pre timpurile când încetase supremația calvină și deurgeau deja pertractările de unire cu Roma, se află în Ardeal biserică, în care nu se afla nici icona Mântuitorului, a Precurarei Fetiore și a sffntului Nicolae, cari se afla prin toate bisericile răsăritului, atunci cu atât mai puțin se află în ele alte icone, cari nu sunt prescrise de rigore. Acesta atâta va să dăm, că pre la 1700 imediat după perioada calvină a bisericii noastre se află în Ardeal biserică românească fără de nici o iconă, chiar așa ca și cele calvinesci, câtă sinodul de unire dela 1700 a trebuit să lea măsuri tare aspre spre a introduce în ele barēm iconile cele trei, cari nu lipsesc din nici o biserică a răsăritului. Așa ceva înseamnă n'a putut fi decât o urmare a influinței și presiunii calvine.

* * *

A doua căsătorie a preoților. Biserica răsăritului din timpuri vechi a oprită dela funcțiunile preoțesci pre bărbații aceia, cari au închiat două căsătorii după olaltă, fie, că le-au închiat înainte de chirotonie pre amândouă, fie, că una o au închiat înainte de chirotonie era cealaltă după chirotonie.

Nu este aci locul să ne ocupăm cu motivele, de cari a fost condusă biserică în dispoziția acesta. Dar cumă așa a fost se vede din următoarele:

Canonul 26 al apostolilor opresce numai în termeni generali preoților necăsătoriți ori ce căsătorie ar închia după chirotonie. Înse canonul 1 dela Neocaesarea, demandă să se depună preotul, care s'ar căsători după chirotonie.

Ba legislațiunea în orientu a mers și mai departe, și a dechiarat de invalidă o atare căsătorie a preoților. Se vede acesta din constituțiunea împăratului Iustinianu din 18 Octobru 530, carea dispune „că precum ss. canone nu permitu o atare căsătorie, așa demandăm și noi, ca să se oprască prin legile noastre, și că atari preoți pre lângă pierderea oficiului lor, să mai fie pedepsiți și cu aceea, că copiii, cari se nascu din o atare căsătorie nelegiuîtă, să nu se considere de legiuîți.“²⁾

Dispoziția acesta a legislațiunii răsăritene s'a observat în biserică răsăritului până în ziua de astăzi, câtă preoți, cari s'au căsătorit întâia sau a doua oră după chirotonie s'au oprită dela toate funcțiunile preoțesci, deși ce se ține de validitatea unei atari căsătorii, la judecarea ei nu s'a aplicat totdeauna și pretutindine totă rigorea legilor.

Calvinii înse permitu preoților, sau mai bine dăm predicatorilor ori și câte căsătorii, numai acele să fie închiate după legile lor. O facu acesta întemeiându-se pre „libertatea creștină“ a lor.

În numele acestei „libertăți creștine“ au șters calvinii viața călugărească la Români din Ardeal. Vrându deci să fie consecuenți, au trebuit să cerce a cassa din biserică românească din Ardeal și dispozițiile legilor cu privire la a doua căsătorie a preoților, căci aceste încă pôte și mai puțin se unesc cu „libertatea creștină“ decât viața călugărească. Și acesta o au și cercat calvinii deși nu prin legi esprese, ci mai multu prin aceea, că au lăsat pre preoții românești să se căsătorească a doua oră, și să funcționeze și mai departe neimpedcați de nimeni ca preoți.

Și cumă așa s'a întâmplat, se vede de acolo, că pre timpul, când se făcu pactul unirii cu Roma la 1700 erau în Ar-

délu nu puțin preoți căsătoriți a doua oră, cari funcționa ca și cei căsătoriți numai odată, câtă sinodul dela 1700 se vedu silit a lua măsuri în contra lor, și a reintroduce disciplina veche biserică. Astufel canonul 16 al sinodului acestuia dispune:

„Cari popi sunt cu a doua căsătorie, nici într'un chip să nu slugescă Liturgie; ér de s'ar găsi, să se tundă de tot și să fie mirénu.“¹⁾

Sinodul acesta din motive de prudintă s'a mulțamit de o cam dată cu aceea, că pre preoții căsătoriți a doua oră i-a oprită numai dela celebrarea santei Liturgii, și nu le-a oprită toate funcțiunile preoțesci după disciplina veche răsăritenă. Căci după ce timpul destui de îndelungat preoții căsătoriți a doua oră îndeplineau neconturbați toate funcțiunile preoțesci fără deosebire, era și greu, și pôte chiar și neprudent a-i desbara deodată dela toate.

Mai târziu înse la anul 1711 Mitropolitul Atanasiu prin un circulariu către clerul și poporul româneșu din Ardeal a oprită preoților căsătoriți a doua oră ori ce funcțiuni preoțesci. Cuvintele circulariului sunt următoarele:

„Popi, cari isă cu a doua muiere, nici la liturgie nici la ispovedanie să nu îndrănescă, nici la alte slujbe preoțesci să nu se estindă fără la cântare. Așiderea și cari de acum înainte se vor însura a doua oră, nici cum să nu mai slugescă nici o taină, ci se fie lipsit de toate trebile preoțesci și se va și globi cu 66 de florinti.“²⁾

Dispozițiile aceste ale sinodului și ale Mitropolitului Atanasiu n'arú avé nici un înțeles, dacă preoții căsătoriți a doua oră arú fi fost numai sporadici, și dacă n'ar fi fost o datină lătită prin totă țara, că preoții căsătoriți a doua oră să funcționeze și împlinescă lucrurile preoțesci ca și ceialalți.

Ba datina acesta era așa de înrădăcinată, câtă și Ioan Pataki, următorul lui Atanasiu a trebuit să lea măsuri spre a o cassa și introduce disciplina veche răsăritenă. Se vede acesta din canonul 3 al sinodului dela 1728 ținut după mórtea lui Pataki sub presiunea Rectorului Iesuiților din Clușu, care reimprospetază dispozițiile lui Pataki cu privire la preoții bigami.

„Contra popas bigamos . . . stat prius conclusum, vivente pie defuncto Domino Episcopo determinatum, ac scriptotenus Dominis Archidiaconis communicatum.“³⁾

Chiar și pre timpul episcopului Clain încă erau mulți preoți cu a doua căsătorie, câtă săborul mare din 1742 spre a-i puté ține în evidență și tare probabil spre a-i puté opri dela funcțiunile preoțesci a demandat în punctul 6, ca fiecare protopop să strângă sinodul protopopesc și să conscrie toți preoții, cari sunt cu a doua căsătorie. Era în un șematism al clerului Ardelen pregătit la 1733 totu sub episcopul Clainu, care se afla până astăzi în arhivul archidieceșan, sunt induși multișori preoți cu a doua căsătorie.

Dela s. unire încóce disciplina răsăritenă cu privire la preoții bigami s'a observat întru atâta, încât n'au mai funcționat ca și ceialalți preoți. Unii dintre archierei le-a permis să lea parte la unele funcțiuni sacre, nici unul înse nu le-a permis să celebreze s. Liturgie. Cu privire la seculul trecut și începutul celui de față Petru Maior astufel se exprimă:

„În Ardeal popi cei românești ori uniți, ori neuniți, cari murindu-le preotesele, s'au însurat a doua oră, așa a fost tot de a una datina (?) ca singur dela slugirea liturgiei să se oprască. . . . Pentru aceea și astăzi vedem, că unii preoți ca aceia slugescă maslu împreună cu alți preoți, ascultă ispovedania, și allele facu afară de Liturgie.“⁴⁾

Petru Maior înse se înșală, când susține, că încercările Mitropolitului Atanasiu de a opri pre preoții bigami dela ori ce funcțiuni preoțesci, arú fi fost inspirate de teologul iesuit de lângă el cu scopul de a introduce în biserică noastră celibatul latin.⁵⁾ Căci oprirea preoților bigami dela ori ce funcțiune sacră, precum amú vedut deja, nu este alta decât disciplina veche răsăritenă.

(Va urma.)

¹⁾ Petru Maior »Istoria bisericii Românilor« pag. 358.

²⁾ Totu acolo pag. 374.

³⁾ Petru Maior »Istoria bisericii Românilor« pag. 94 și »Acte sinodale« de I. M. Moldovanu t. II pag. 102.

⁴⁾ Totu acolo pag. 362.

⁵⁾ Totu acolo pag. 375.

¹⁾ Petru Maior op. cit. pag. 358 și »Acte sinodale« de I. M. Moldovanu II. pag. 122.

²⁾ Zishman »Das Eherecht der orientalischen Kirche«. Viena 1864 pag. 475.

Margeaua Gialmarei.

Novelă de Laicus.

(Continuare.)

„M'am gândit, nu e vorbă, la toate întrebările, ce tu mi-le pui acum, și după cum gândesc eu, ne va costa mai multă osteneală decât necas recăștigarea mărgelui din Gialmara. Preste tot e aproape imposibil a întâlni acum pe șeic. Cerecă șoimul, după ce a sburat. Urmărește-l prin aer, dacă poți. Sper înse, să-l întâlnesc, cât ce-l voi sci cuibul. Îi voi cerca deci mai întâi cuibul, și va veni pe mâna mea și șoimul.“

„Te pricep, ce vrei, să duci. Șeicul are, se pare, un loc de popas, un asil, cum l-am dices.“

„Da, ai nimerit-o, și de sigur, că el e acolo acum cu prada sa.“

„Ei bine, dar scii tu, unde e asilul acela?“

„Sigur nu, sper înse, că-l aflu. Fii cu grije la ceea ce-ți voi spune! După ce mi-a răpit fata, am cercat toate, până să aflu, unde a dus-o. Și am aflat. Șeicul e vânător pasionat. El petrece săptămâni întregi la vînat, depărtat cu totul de al sîi, și însoțit numai de doi trei din ostași, cari îi duc șoimii. Odată un șoim de aceștia a sburat înainte fără de a se mai întorice. Omar și sclavii s'au luat după el. Ei îl urmăriră mereu cufundându-se din ce în ce tot mai adînc în pustie. Atunci zăriră de odată în depărtare vîrfurile unor palmi și se îndreptară spre ei. Șoimul era aci. Dar bucățița acesta de pămînt situată chiar în mijlocul pustiei era plină de vegetațiune și de tot, ca să dea lăcaș unor omeni. De aceea Omar numi locul acesta repausul șoimului, și cercetă mereu cu ocaziunea vînatului, până ce în urmă își aședă acolo unele corturi, unde adusesese câteva sclave din Nubia și unde a început a se retrage, ori de câte ori e obosit de lupte și de glorie. Și era aci gândesc eu, că a dus el și pe fata ta!“

„Așa?“ exclamă Jocerau, și tot sîngele îi năvăli în față, gândindu-se la fata-sa, care sta acolo fără de nici un ajutor. „Și acolo e și fata ta?“

„Acolo, și nu numai singură, ci cu alte femei.“

„Și ce gândesci, câți sclavi are el acolo spre paza femeilor sale?“

„Scie Dumnezeu! Omar n'a dus acolo

pe nici unul din ostașii sîi, și și eu numai din întâmplare scii, ce scii.“

„Și ce mai scii?“

„Hm! nebunul crede, că scie multe, și tot nu scie nimic; înțeleptului îi e destul, să vadă un nor spre a sci, că plouă ori ba,“ răspunse Arabul.

„Ai dreptate!“

„Dar ascultă mai departe. Tu vei pricepe ușor, că tribul nostru e pe undeva aproape de repausul șoimului. Acum dacă noi vom merge numai înainte, n'avem să-l întâlnim nici odată; dacă înse vom înainta pe cutare cale, de sigur vom întâlni vre-un Nubian, și spre a sci, cât mai este până la locul dorit, mie nu-mi trebuiește, decât să-l ved plosca atîrnată de șea: dacă aceea e gîlă ori lipsese, atunci e semn, că locul e aproape; dacă nu e gîlă, atunci scim, că mai avem o cale lungă.“

„Ce viclean ești!“ exclamă Jocerau.

Beduinul surise mulțumit.

„Și mai ascultă! Dacă mâne vom ajunge până acolo, cât să vedem spre răsăritul soarelui două movile și preste ele una mai înaltă, atunci noi vom întâlni sclavul venind dinspre apus, — dacă vom merge înse cale de cinci zile, atunci sclavul va veni dinspre răsărit. Așa va trebui deci, să ne întocmim călătoria, cât să ajungem mijlocul acestor două popasuri, când apoi ne va fi ușor, să aflăm „repausul șoimului“.“

„Și n'ai vorbit tu nici odată cu un sclav de aceea?“

„Omul cu minte,“ răspunse Arabul privind desprețuitor la Jocerau, „vede multe și vorbește puține.“

„Aceea dar totuși o vei sci, câți sunt cei din oasă, și cât de puternică e paza de acolo.“

„Nu, n'am vădut nici odată, câtă sare duce sclavul. Presupun înse, că vor fi cel mult douăzeci până treizeci de omeni.“

„Așa? Atunci vom isprăvi lute cu ei,“ strigă Jocerau cuprins de un foc tineresc. „Noi vom pătrunde în oasă cu sabiile în mîni și cu puscile pe umeri și vom subjugă pe toți!“

„Aceea se va vedé,“ răspunse Arabul cu liniște. „De o cam dată îndestulesc-te cu atîta. Și acum noapte bună, continuă-ți planul, cum vei gândi tu, eu încă mi-l voi continua pe al meu.“

Și cu acestea Arabul se culcă pe bur-nusul său, ér Jocerau porni, să-și facă revista în jurul lagărului.

(Va urma.)

Bibliografie.

Diligința și acuratețea, cu care dl Broștean ține, să se achite de sarcina sa, merită totă lauda. Dilele acestea am primit a 4-a broșură din *Istoria împăratului Traian*, ce dsa o traduce. Cu broșura acesta se fînesce partea primă, care ne descrie pe marele împărat ca beliduce viteaz. Aci aflăm ultimele războaie cu Partii și mórtea lui Traian, întimplată la anul 870 u. c. sau la 117 d. Chr. în vrstă de 61 (64) ani. — O mulțime de monete se bătură întru apoteotizarea lui. Cea mai frumoasă amintire a fost înse la tot casul datina de a pune înaintea împăraților noi aleși icóna venerabilă a lui Traian dîcîndu-le: „Să fii mai fericit decât August și mai bun decât Traian.“

Partea a doua, ce facepe aci, tractează despre afacerile interne ale imperiului roman.

La începutul broșurii e pusă o ilustrație frumoasă reprezentînd un sarcofag roman aflat în Transilvania.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Octoihul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăi de pînză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

În curînd va apăre de sub tipar:

Călindariul „Unirii“ pe anul 1896

cu un cuprins bogat și interesant, întocmit anume pentru preoții provinciei mitropolitane.

Insemnăm din cuprinsul sîd: **Sematismul** întregel provinciei, cu numirea parohiilor din archidieceasă în romănesce, unguresce și cu însemnarea postei ultime; — protopopiatele din diecesele sufragane cu protopopii și locuințele lor; — toate comisiunile din gremii, administratorii fondurilor, tribunalele matrimoniale etc., apoi partea literară variată și interesantă, cuprinzînd între altele portretul și biografia Mitropolitului și alte bucăți alese etc.

Prețul va fi numai **30 cr.** — Comandele se pot face la **Tipografia seminarială** în Blaș (Balázfalva).

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscînța pre **Veneratulă Cleru greco-catolicu**, că precum și până acum iaă asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesc lucrul de măsurii și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesou cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleru mă va împărtăși ocașionalmente de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele cel bunu, care mi-l'am căștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărîndu depărtările, prin acosta capacitatea de concourință mi-s'a măritu.

Rugându-mé pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carolü Müller,

auritor și fabric. de recuis. bisericesci.